



Išči

## K U L T U R A

### “Ples je igra glasbe, kostumov, luči in gibov ...”

Poleti se Piran za teden dni že tradicionalno prelevi v plesno prestolnico Slovenije, saj je polovica poletnega festivala namenjena ljubiteljem plesa. Za ogled in užitek ob plesni predstavi pa ni ravno nujno biti navdušenec, časi so se sicer spremenili, včasih je bil ples veliko bolj prisoten v vsakdanjem socialnem življenju, vsekakor pa so plesni večeri na Tartinijevem trgu dobrodošla obogatitev poletne ponudbe Pirana.



Gaj Žmavc in Tetiana Svetlična, foto: Nataša Fajon

Že prva ljudstva so poznala kulturo plesa, z njim so izražali čustva ob različnih priložnostih, danes pa je ples kot umetnost prav tako izraz človekovega veselja do življenja. Ples je nekaj prazničnega, je radost, ki od nekdanj spremlja in bo spremljala človeka. Zato smo stopili na drugo stran odra, tja, kjer plesalci lovijo vsako minuto pred predstavo za zadnje priprave. Med njimi je tretje leto zapored v Piranu poučeval in plesal tudi Gaj Žmavc, ki sodi med najboljše slovenske koreografe mlajše generacije. Njegove koreografije je težko spregledati, saj so nekoliko posebne. Zanje je značilno izrazito varčevanje z osvetlitvijo in napeto dogajanje od začetka do konca, takrat se namreč gledalec spomni, da je nekje vmes skoraj nehal dihati, in globoko vdihne za vse nazaj. Plesni gibi pred očmi gledalca ustvarjajo vzdušje, nabito z energijo, in kljub kakšnemu trenutku, ko bi utegnil pomisliti, da jih plesalec uporabi kot orodje za manipulacijo s plesalko, ob pozornem spremljanju ugotovi, da jo v resnici ves čas podpira, ko je divja, je njen bojevnik, ko je mirna, je njena tišina, ko je vznemirjena, je njen mir.

Plesalec in koreograf Gaj Žmavc je študij plesa začel v Mariboru, nadaljeval pa ga je na Mednarodni akademiji klasičnega baleta v Kijevu, saj je želel izkusiti pravo rusko baletno šolo in delati z vrhunskimi pedagogi, ki so skozi zgodovino ustvarjali največja plesna imena. Po študiju se je leta 2007 pridružil baletnemu ansamblu v Mariboru, kjer ga je opazil umetniški vodja baleta in mednarodno uveljavljeni koreograf Edward Clug. Skozi delo z Edwardom Clugom je Gaj takoj pokazal tudi željo po samostojnem ustvarjanju in tako se je njun odnos še poglobil.

Na vprašanje, kako postaneš koreograf, je odgovoril, da se to v tebi zgodi ali pa se ne.



Gaj Žmavc in Tetiana Svetlična, foto: Nataša Fajon

“Vedno raje delam z ženskami in jim dajem odgovornost, da prevzamejo ves fokus nase. Ženske so atletske, virtuozne in neskončno erotične, istočasno pa nežne in krhke. Vedno mi delujejo močnejše in zanimivejše od moških, so barvitejše, zato jih izpostavam,” je povedal o vlogi žensk v njegovih koreografijah.

Piranski festival je po njegovem mnenju največji dogodek na obalnem področju, poleg tega je edinstven v Sloveniji, najbrž pa tudi na svetovnem nivoju.

“Če upoštevamo, da smo na morju, imamo mednarodni seminar, nekatere najboljše plesalce mariborskega in ljubljanskega baleta, ki plešejo za publiko brez plačila vstopnine, je to sigurno edinstven dogodek. K nam so prihajali turisti z Irske, s Škotske, ki niso mogli skriti presenečenja, češ da česa takšnega v njihovi državi niti v sanjah ne vidijo. Da bi lahko zvečer ob kavici, vinu ali večerji uživali v takšnih baletnih predstavah,” je izpostavil izjemnost plesnih predstav na Tartinijevem trgu.

Dodal je, da je festival vsako leto boljši, za

“Verjetno je to želja, da bi rad nekaj povedal, pokazal na svoj način, da bi ustvaril svoj jezik. Je pa to zelo dolgotrajen proces, noben koreograf se ni zgodil čez noč, ni mogoče. Učiti se začneš že kot plesalec, koreografija je tudi obrt, najprej moraš obvladati prvine oz. večino te obrti, trike skozi delo plesalca. Sam sem imel srečo, da sem lahko ustvarjal in se učil z mojstrom koreografije Edwardom Clugom,” je Gaj pojasnil vzgibe, ki plesalca ženejo v koreografske vode.

Po njegovih besedah se kasneje vsak ustvarjalec razvija, dokler ne izoblikuje svojega podpisa. Mora pa tudi po tem paziti, da se ne ustavi, ampak raziskuje naprej.

Ples v primerjavi s filmom, literaturo in celo glasbo deluje veliko bolj abstraktno.

“Ples je v bistvu vedno abstrakten, gib ne pomeni ničesar, tudi ne more pomeniti, to je telesna govorica, ki jo uporabljamo vsi, in ta ne potrebuje prevoda. Ples sam po sebi ne more imeti nobenega sporočila, ne moreš ga enačiti z literaturo. Ko se lotevaš neke zgodbe, je pomembno, da jo ustvarjaš z zadržkom, ker bo tisto, kar boš prevedel v ples, imelo drugačen vpliv na gledalca. Sporočilo se bo prikazalo v drugačni obliki, ki je mogoče ne bodo vsi razumeli. Tu je ta trik, čar in bistvo gibalne umetnosti. Ples je igra glasbe, kostumov, luči in gibov. Vsak gledalec ima svojo lastno izkušnjo, interpretacija je prepuščena posamezniku, ta je svoboden tudi pri odločanju o (ne)sporočilnosti. Vedno pa je potrebna večšina, virtuoznost. Brez nje ne vzdrži noben koncept,“ je interpretiral svoje misli o plesu.

Na piranskem poletnem festivalu je Gaj opravljal dvojno vlogo, bil je plesalec in učitelj. Na seminarju vsako leto opazi ogromno talenta pri učencih, ki prihajajo iz mariborskega in ljubljanskega konzervatorija, žal pa sta po njegovih besedah slednja v poraznem stanju, zastarela, naš šolski sistem pa ne sodi več v današnje stoletje.

“V tujini so desetletne punce neprimerljivo boljše od naših maturantk, to je žalostna realnost, ne pretiravanje. Otroci v razvitih šolah imajo rigorozne treninge vsak dan po več ur, so predani temu, kar počnejo, imajo vrhunske trenerje, pedagoge, korepetitorje in se že pri tej zgodnji starosti pripravljajo na profesionalno plesno pot, ki je zelo zahtevna. Ne razmišljajo o tem, ali se bodo s končano maturo lahko vpisali na faks, ampak razmišljajo o umetnosti. Naš šolski sistem je zasnovan tako, da onemogoča razvoj vrhunskih glasbenikov in plesalcev, in sodeč po porazni statistiki, ne vem, zakaj konzervatorija sploh še obstajata? Namesto zlatih maturantov bi mogoče raje imeli “zlate” plesalce, glasbenike, ustvarjalce, znanstvenike ... Slovenski šolski sistem je obseden z ocenami, diplomami in raznimi priznanji, ki nimajo nikakršne vrednosti. Dejansko znanje in rezultati v praksi pa niso važni. Program bi bilo potrebno zasnovati popolnoma na novo in zamenjati ogromno pedagogov,” je bil kritičen do izobraževalnega sistema.

Tako lani kot letos je Gaj ravno v Piranu premierno predstavil čisto novo koreografsko miniaturo. Lani je to bil Duet s prvo solistko mariborskega baleta Tetiano Svetlično, letos pa se jima je v miniaturi Moment Musicaux pridružil še Jure Masten. V njej sta moška bolj pasivna, ženska pa je divja, ona vodi, pada, skače, se pobira, soplesalca pa skušata vse njene trenutke podaljševati.

kar je zaslužen predvsem njegov pobudnik in vodja Tomaž Rode, v prihodnje pa bi potreboval le boljše tehnične pogoje, boljše luči, večji oder, prostore za plesalce, malenkosti, ki bi ogromno pripomogle k razvoju.

Ob koncu pogovora sva se dotaknila še Gajeve prve velike premiere, predstave Maestro, ki bo svojo krstno izvedbo doživela marca na odru mariborskega baleta, v njej pa bo plesalce prelevil v orkestrske glasbenike. Na nekem koncertu je ob poslušanju orkestra namreč poleg njegove zvočne grandioznosti opazil, da ima tudi spektakularno vizualno moč.

“Pomislil sem, da bi bilo zelo zanimivo prikazati to s plesom. Da bi s plesom skušal ponazoriti orkester, kako proizvaja ta zvok. Tu je seveda še dirigent, ki poustvari napisano umetnino. Želim si, da bi šel v popolno manipulacijo, v kateri bi plesalci sledili dirigentu,” je o novi predstavi živo pripovedoval bodoči dirigent plesnega orkestra.

Po veliki premieri pa znova v Piran. Z novo koreografijo v rokavu.

Povezane vsebine:

**Četrti Poletni festival Piran izpolnil pričakovanja**

**Tartinijev trg tudi letos v znamenju plesnih in glasbenih večerov**

Nataša Fajon

